ES REDZU ILGTSPĒJU!

Lasām, rakstām, pētām un radām šodien, lai zināšanas un kultūras mantojums nākotnē būtu pieejams ikvienam.

ROKRAKSTA LABORATORIJA

NO FORMAS LĪDZ BURTAM

Sākumskola

Nodarbībai nepieciešams:

- O izdrukāta darba lapa
- O dažādi rakstāmrīki (piemēram, zīmulis, flomāsters, ota, kociņš un krāsa)

Nodarbības ilgums:

40 minūtes skolā + uzdevums mājās

Burti palīdz cilvēkiem pierakstīt domas, lai tās varētu izlasīt arī citi – šodien, rīt un pat pēc daudziem gadiem. Rakstot un lasot, mēs varam dalīties ar citiem, mācīties cits no cita un nodot zināšanas nākamajām paaudzēm.

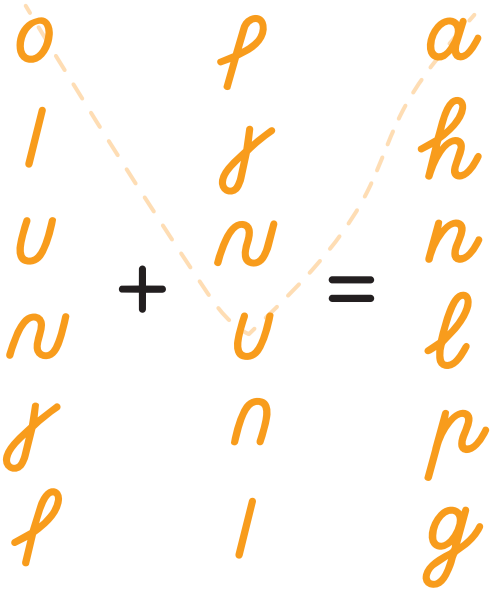
Šajā darba lapā pētīsi, kā no vienkāršām formām veidojas burti un kā dažādi rakstāmrīki maina to izskatu.

BURTU BŪVĒTĀJS

Rakstības pamatformas

Rakstītie burti veidojas no dažām vienkāršām formām. Aplūko tās un pamēģini atrast, kuras no tām slēpjas dažādos burtos.

Vispirms savieno divas pamatformas (+), pēc tam savieno tās ar burtu (=), kuru no tām var izveidot.

RAKSTĀMRĪKU EKSPERIMENTS

Uzraksti vienu un to pašu burtu:

ar zīmuli

flomāsteru

otu

kociņu un krāsu

citu pieejamu instrumentu

PADOMĀ!

Kas mainījās?

- līnijas platums
- burta forma
- instrumenta skaņa rakstot
- nekas
- kaut kas cits:

Ar kuru rakstāmrīku tev patika rakstīt vislabāk? Kāpēc?

VAI ZINĀJI?

Tāpat kā cilvēki, arī rokraksti ir dažādi – nav divu pilnīgi vienādu rokrakstu. Mēs katrs mazliet atšķirīgi turam rakstāmrīku, spiežam to pret papīru un kustinām pirkstus. Tāpēc arī vieni un tie paši burti katram izskatās nedaudz citādi.

VAI ZINĀJI?

Rakstāmrīks ietekmē burtu izskatu. Tāpēc burtu formas dažādos laikmetos mainījās atkarībā no tā, kādi rakstāmrīki un materiāli cilvēkiem bija pieejami.

abc

Platgala spalva

Plata līnija uz leju, šaurāka uz augšu.

abc

Putna rakstāmspalva

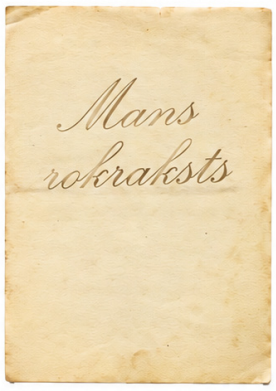
Līnija mainās atkarībā no spiediena un kustības.

abc

Lodīšu pildspalva

Vienmērīga, vienāda biezuma līnija.

Viduslaiki

Pergaments, platgala spalvas, gotiskie burti.

18.–19.gs.

Papīrs, rakstāmspalvas, slīps rokraksts.

Mūsdienas

Dažādi pildspalvu veidi, ātrāka rakstīšana, viens rakstības stils.

RAKSTĪBAS DETEKTĪVS

Salīdzini, kā viens un tas pats burts izskatījās dažādos laikmetos.

𝔡 d 𝔞 a 𝔰 s 𝔪 m

Atrodi un atzīmē:

Kas ir līdzīgs? _____

Kas ir atšķirīgs? _____

Vai abus burtus var atpazīt? _____

BURTU LABORATORIJA

Ja tev būtu jāizveido pavisam jauns alfabēts, kāds izskatītos tā pirmais burts?

Izdomā!

- Kādu skaņu tavs burts apzīmē?
- Kā tu sauktu savu burtu?
- Ar kuru rakstāmrīku to būtu visvieglāk uzrakstīt?

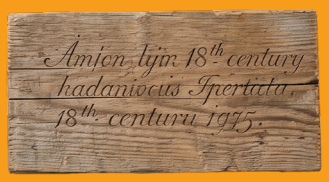
Uzzīmē savu burtu un papildini ar komentāriem!

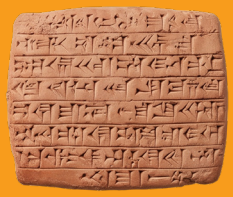
VAI ZINĀJI?
Burtu formas maiņu ietekmē ne tikai rakstāmrīki un materiāli, bet arī cilvēku rakstīšanas paradumi, valodas izmaiņas un tas, kādi burti cilvēkiem šķiet skaisti un viegli salasāmi.

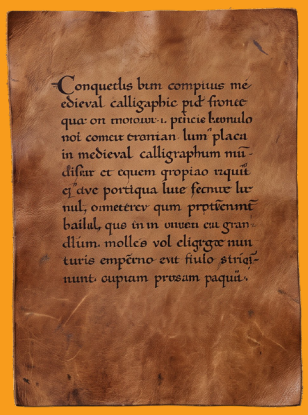
Pastāsti klasesbiedram, kāpēc tavs burts izskatās tieši šādi.

Vai zināji?

Cilvēki ne vienmēr rakstīja uz papīra. Dažādos laikos viņi izmantoja pieminekļus, akmeņus, mālu, bērza tāsi un dzīvnieku ādu. Rakstīšanai izmantoja tos materiālus, kas bija pieejami. Arī mūsdienās varam domāt par to, kā saudzīgi izmantot papīru un citus materiālus.

BURTU MEDĪBAS

Atrodi klasē trīs dažādus burtus, kuru forma tev šķiet interesanta. Kas tajos ir īpašs? Pamēģini tos pārzīmēt!

Turpini pētīt mājās!

Pajautā vecākiem vai vecvecākiem, kā viņi skolā rakstīja burtus f, s un z.

Vispirms uzraksti burtus tu, pēc tam palūdz to izdarīt arī viņiem.

Noskaidro arī, ar kādu rakstāmrīku viņi rakstīja skolā.
Vai tas atšķiras no tā, ar kuru raksti tu?

Burts	Mans burts	Vecāka vai vecvecāka burts
f		
s		
z		

Padomā!

Kurš burts ir vislīdzīgākais? _____

Kurš burts ir visatšķirīgākais? _____

Ko tu atklāji par burtiem, ko iepriekš nebiji pamanījis?

Kā tu domā, vai pēc 50 gadiem bērnu rokrakstā burti izskatīsies līdzīgi kā tavā? Kāpēc?

Darba lapa izstrādāta projektā "Latviešu literatūra kā piederība: personības, poētika un publiskā telpa / LITBEL" (Nr. VPP-IZM-Letonika-2025/1-0006), kuru finansē Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija valsts pētījumu programmas "Letonika latviskas un eiropeiskas sabiedrības attīstībai" projektu īstenošanas prioritātē "Kultūras un identitātes noturība".

© Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2026 | © Dace Pūka, saturs, 2026 | © Una Grants & Madara Krieviņa, dizains, 2026